

Тоді вектор економічного росту фінансової стратегії набуде вигляду:

$$EP = (PR\partial n, ER\partial p, OP\partial n, OCK\partial n, CDzKz \partial n, ФУ\partial n, ОПЗС\partial n).$$

Пропонована модель дасть змогу за допомогою варіювання внутрішніх параметрів визначати регіони ефективних варіантів економічного росту і стимулювати регіони з несприятливими варіантами росту.

Висновки

Основою регіонального розвитку є самостійність регіонів у визначенні перспективних цілей і можливостей фінансування насамперед за рахунок власних джерел і залучення інвестицій. Ці напрямки повинні бути сконцентровані на розробленні фінансової стратегії економічного росту при використанні векторної моделі за фактором часу здійснення.

Перспективи подальших досліджень

Підтримка регіонального розвитку повинна здійснюватися за умови визначення на законодавчому рівні чітких пріоритетів її надання, концентрації ресурсів як держави, так і регіонів. Повинна бути забезпечена координація діяльності різних суб'єктів, зацікавлених у регіональному розвитку.

1. Дьомін О.М., Політика регіонального розвитку в умовах поглиблення ринкових реформ в Україні // *Фінанси України*. – №5. – 2003. – С. 6–12. 2. Ласточкин Ю.В., Ицкевич И.И. Моделі керування дебіторською заборгованістю і прибутком у великих виробничих компаніях // *Фінанси і кредит*. – 2004. – №7. – С. 16–23. 3. Опарін В.О., Федосов В.Н. Концептуальні основи фінансової стратегії економічного росту в Україні // *Фінанси і кредит*. – №6. – 2004. – С. 16–24. 4. Одинцов Б.Ю., Химяк В.С. Моделювання фінансових стратегій на мікроекономічному рівні // *Фінанси України*. – №9. – 2004. – С. 14–21. 5. Панчишин С.М., Буняк В.П., Стасишин А.В. Фіскальні аспекти інфляційного процесу в умовах трансформації економіки України // *Фінанси України*. – №6. – 2004. – С. 7–13.

УДК 336.742:669.21/23:339.72

Л.Г. Кльоба

Центр сприяння залученню інвестицій ВАТ “КРЕДОБАНК”

КЛАСИЧНА ШКОЛА ПОЛІТЕКОНОМІЇ ПРО ГРОШОВО-КРЕДИТНУ СИСТЕМУ ТА БАНКІВСЬКУ ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

© Кльоба Л.Г., 2007

Проаналізована проблема комплексної оцінки грошово-кредитних систем з погляду представників класичної школи. Розглянуто поняття грошей та банківського інвестування А. Смітом, Д. Рікардо та К. Марксом. Сформовано методологічний інструментарій, вироблено ефективні способи, підходи і принципи аналізу цієї актуальної проблеми для умов перехідної до ринку економіки.

This article is devoted to the problem of complex evaluation of money – credit systems from the point of view of the classical school representatives. There is considered the concept of money and of bank investment by A. Smith, D. Ricardo and K. Marx. The methodological toolkit is generated, the effective ways, approaches and principles of the analysis of this urgent problem are found for conditions of economy, transitive to the market.

Постановка проблеми

В умовах формування інноваційної моделі розвитку економіки зростає роль методології, яка виіскрує орієнтири і стратегічні установки для наукових розвідок, і зокрема в царині побудови ефективної грошово-кредитної системи і банківської інвестиційної діяльності. В Україні вищесказане має особливе значення, оскільки інноваційні процеси у банківській системі проходять дуже суперечливо і ризиковано як для населення, так і для бізнесових структур. Проблема полягає в тому, щоб озброїтись подібними теоретико-методологічними інструментами аналізу нинішніх актуальних питань, часто достатньо звернутись до наукової спадщини минулого, і зокрема класичної школи політекономії, її видатних представників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У вітчизняній економічній науці такі спроби уже робилися. Так, у 2000 р. Н.О. Татаренко та А.М. Поручник опублікували книгу “Теорії інвестицій”, а у 2003 р. за редакцією С.К. Реверчука вийшла праця “Інституційна інвестологія”, в яких здійснено історико-філософський і політико-економічний аналіз теорій інвестицій (їхніх об’єктів і суб’єктів). Однак в науці ще дуже мало уваги приділяється висвітленню методології та теоретичних засад, розроблених попередниками, щодо дослідження сучасної грошово-кредитної системи і банківської інвестиційної діяльності. Ця стаття є спробою виправити таке становище сучасним прочитанням здобутків класичної школи політекономії.

Виклад основного матеріалу

Серед когорти класиків економічної науки значний внесок у розроблення теорії грошово-банківської системи і банківського інвестування зробили А. Сміт, Д. Рікардо і К. Маркс. Розглянемо їх ідеї та погляди детальніше.

А. Сміт писав про банківництво у праці “Дослідження про природу і причини багатства народів” у підрозділі “Відступи щодо депозитних банків і, зокрема, Амстердамського банку”, в якій заслуговують на увагу такі міркування видатного економіста:

1. “Так звані банкові гроші завжди вартують більше, ніж така сама номінальна сума монети, яка перебуває в обігу. Тисяча гульденів грошима Амстердамського банку, наприклад, вартує більше, ніж тисяча гульденів амстердамської монети, яка є в обігу. Різниця між ними називається банківським лажем, який в Амстердамі досягає зазвичай близько 5 %” [1, с. 349].

2. “Ці вклади в монеті або вклади, які банк зобов’язувався виплачувати монетою, становили першопочатковий капітал банку або всю ту вартість, яка була представлена так званими банківськими грошима” [1, с. 351].

3. “Плату, яка вилучається за зберігання вкладу, можна вважати свого роду орендною платою за складське приміщення” [1, с. 351].

Як бачимо, Сміт намагався відрізнити банкноти (паперові гроші) від монети (металевих грошей), хоча кредитних грошей він ще не виділяв. Між тим, саме з паперово-кредитними грошима пов’язується активна банківська інвестиційна діяльність, яка досягне (на початку ХХІ століття) свого розквіту і забезпечуватиме до 30 % банківського прибутку.

Оригінальним є розуміння Смітом оплати за зберігання в банку вкладів як орендної плати за складське приміщення. Нині, коли набирає обертів діяльність із зберігання банківських металів (золото, срібло, платина, паладій). Це положення великого шотландського економіста повертає до себе увагу фінансистів.

Заслуговують на увагу також міркування А. Сміта щодо походження банкових кредитних грошей. А. Сміт твердив, що в період до 1609 р. велика кількість обрізаної і стертої іноземної монети, залученої зі всіх кінців Європи обширною торгівлею Амстердама, зменшила вартість його монети в обігу приблизно на 9 % порівняно з щойно начеканеною монетою, яка виходить із монетного двору. Як тільки така повноцінна монета з’являється в обігу, її одразу ж перетворювали на злитки або вивозили із країни, як це завжди буває за подібних умов. Купці, які мали більше ніж достатньо монети в обігу, не завжди могли добути потрібну кількість повноцінних грошей, щоб оплатити свої перевідні векселі, і вартість таких векселів [1, с. 351].

Отже, зрозуміло, що Сміт чітко виокремлював повноцінні і неповноцінні металеві гроші. Повноцінні гроші – це такі гроші, номінальна вартість яких відповідає вмісту в монеті грошового металу. “Обрізана і стерта” монета – це неповноцінні гроші, вони породжували низку проблем та незручностей для бізнесу. Для ліквідації цих незручностей був заснований в 1609 р. Банк з гарантією міста. Цей банк приймав як іноземну, так і стерту монету країни за її дійсною внутрішньою вартістю в повноцінних грошах країни за відрахуванням лише суми, необхідної для покриття витрат на чеканення та інші постійні витрати з управління.

На наш погляд, наукову цінність та методологічне значення для дослідження проблеми грошово-кредитної системи і банківського інвестування мають міркування англійського економіста Д. Рікардо.

У своєму памфлеті “Висока ціна злитків – доказ знецінення банкнот” (1811 р.) Д. Рікардо вважав, що “золото і срібло мають притаманну їм вартість, яка не є довільною ...” [2, с.48]. У цій праці вартість дорогоцінних металів він визначав їх рідкістю, кількістю праці, затраченої на їх добування, і вартістю капіталу, застосовуваного у виробництві. Однак у своїй головній праці “Засади політичної економії і оподаткування” (1817 р.) вчений писав: “Загальне правило, яке регулює вартість сировини і промислових товарів, застосовувано і до металів; їх вартість залежить ... від всієї кількості праці, необхідної для отримання металу і для доставки його на ринок” [3, с. 78–79].

Цей фрагмент переконує в тому, що Рікардо розглядав грошово-банківську систему з чітких позицій теорії трудової вартості.

У сучасній фінансовій практиці різних держав дуже часто казначейства випускають паперові гроші для фінансування дефіциту бюджету. Нерідко причиною дефіциту державного бюджету є надмірні воєнні видатки.

Д. Рікардо у праці “Досвід про систему формування державних позик” наголошував, що покриття воєнних видатків треба здійснювати не шляхом випуску ліквідних активів, а переважно за рахунок оподаткування багатіїв. Мотивація цієї пропозиції була такою: високі податки на поміщиків і земле-власників зменшать схильність легкодумно ув’язуватися у дорогий “вартісний конфлікт” [4, с. 286].

У своїх памфлетах Д.Рікардо виступав пристрасним і принциповим противником політики Англійського банку. Будучи акціонером цього банку, він піднімав свій голос проти величезних прибутків банку: “Слід, мені думається, визнати, що війна, яка так важко лягає на плечі майже всіх класів суспільства, супроводжувалась для Англійського банку небагатими баришами, причому доходи цієї корпорації зростали пропорційно до зростання тяжб і труднощів всього суспільства” [5, с. 182]. Він пропонував уряду взяти у свої руки управління державними фінансами, звільнити Англійський банк від обов’язків державного казначея і припинити хижачке розпорядження суспільними ресурсами. Емісійну справу пропонував передати у руки комісарів, яких призначав би парламент.

Д. Рікардо твердив, що “в звичайній банківській практиці допускається дуже багато зловживань” [4, с. 199]. І тому він виступав за регламентацію банківської діяльності.

Істотна відмінність між банком і всіма іншими підприємствами полягає в тому, що “банк ніколи не був би заснований, якщо б він отримував прибуток тільки від використання власного капіталу; дійсна вигода від банку отримується лише тоді, коли він пускає в хід чужий капітал. Другі підприємства нерідко отримують, навпаки, величезний прибуток, витрачаючи тільки свій власний капітал” [4, с. 225].

Отже, на думку англійського вченого, підвищення прибутку власників банку через збільшення його капіталу не є ні необхідним, ні бажаним. Таке збільшення “ніскільки не зміцнить і безпеки банку, оскільки від нього ні за яких умов не можна вимагати більше ніж оплати банкнот і урядових і приватних вкладів, оскільки самі ці статті становили завжди всю сукупність його боргів” [4, с. 226].

Вчений доводив, що прибуток банку залежить по суті від “незначних запасів готівки і злитків”. Він переконував, що “все мистецтво банківського бізнесу полягає в умінні підтримувати якомога обширніший обіг за допомогою найменшої можливої суми фондів, які зберігаються у формі готівки і злитків, які не приносять прибутку” [2, с. 226]. Кількість банкнот в обігу жодною мірою не залежить від суми капіталу, який перебуває у володінні емісіонерів банкнот, але від кількості грошей, яка потрібна для обігу країни.

Д. Рікардо наполегливо доводив, що “єдиною гарантією власників проти зловживання довір’ям, яке вони надавали директорам” є подання власником звіту про становище справ в банку [4, с. 227]. Адже не завжди справами банку керують люди, проти яких немає і тіні підозри. Вчений вважав, що публікація звітів про фінансову діяльність банків є необхідністю не тільки як гарантія проти корупції в управлінні банком, а також і для того, щоб дати власникам банківського капіталу впевненість, що бізнес банку ведеться вміло.

І, насамкінець, Д. Рікардо демонстрував прагматичне мислення, коли писав, що “всі письменники, безумовно, визнають, що ніякі кримінальні покарання не можуть завадити переплавці монети, якщо її вартість як злитка стає вищою від вартості як монети” [3, с. 128].

Зазначимо, що сучасник Рікардо Локк назвав закон, який забороняв вивезення монети за кордон, “законом, виданим для обнесення зозулі загорожою”. В цьому міркуванні висловлено ідею про те, що прибуткову банківську, зокрема інвестиційну діяльність неможливо заборонити законом.

Окремо розглянемо погляди К. Маркса на банківську кредитно-інвестиційну діяльність.

У праці “Капітал” К. Маркс писав: “В Англії ще упродовж більшої частини XIII ст. функції банкірів виконували майстри золотих виробів” [6, с. 592]. Між тим, він не досліджував діяльності банків на ринку цінних паперів. Він писав: “Як вирівнювання міжнародних платежів розвивається далі у вексельну торгівлю та інше, це ми поки що цілком лишаємо осторонь, як і все те, що належить до операцій з цінними паперами; коротко кажучи, всі особливі форми кредитної справи тут поки що не розглядаються” [6, с. 592].

Про банківський бізнес взагалі К. Маркс писав таке: “З’являється особлива галузь підприємницької діяльності, і тому, що вона як така особлива галузь обслуговує грошовий механізм усього класу, вона концентрується, ведеться у великому масштабі...” [6, с. 592]. Він писав: “Докладний аналіз кредиту і тих знарядь, які він створює для себе (кредитних грошей тощо), не

входить у наш план” [6, с. 623]. Водночас зазначимо, що у вітчизняній науці саме грошовому механізму приділено невідповідно мало уваги і відзначається деяке захоплення вчених фінансовим і фінансово-кредитним механізмом розвитку та регулювання економіки.

К. Маркс писав, що у зв'язку з торгівлею грішми виникає питання “правління капіталом, що приносить проценти...”, інакше кажучи, банківським капіталом. І далі. “Взагалі кажучи, банківська справа з цього погляду полягає в тому, щоб концентрувати в своїх руках великих мас позичкового грошового капіталу, так що замість окремого грошового кредитора промисловим і комерційним капіталістам протистоять банкіри як представники всіх грошових кредиторів. Вони стають загальними розпорядниками грошового капіталу. З іншого боку, стосовно всіх кредиторів вони концентрують позичальників, тому що вони беруть позики для всього торгового світу. З одного боку, банк являє собою централізацію грошового капіталу, кредиторів, з іншого – централізацію позичальників” [6, с. 624].

Цікавою є думка Маркса про банкіра як представника всіх грошових капіталістів, який концентрує і централізує позичальників. Ці ідеї є основоположними для обґрунтування необхідності появи у розвинутій ринковій системі фінансово-промислових груп і альянсів.

Важливим для дослідження банківського інвестування є й таке міркування К. Маркса: “Позичковий капітал, яким розпоряджаються банки, припливає до них різноманітними шляхами. Насамперед, оскільки вони є касирами промислових капіталістів, в їхніх руках концентрується грошовий капітал, який зберігає кожний виробник і купець як резервний фонд або який припливає до нього по платежах. Ці фонди перетворюються у такий спосіб у позичковий грошовий капітал... По-друге, позичковий капітал банків утворюється з вкладів грошових капіталістів, які дають право банкам позичати їх. З розвитком системи банків, а саме, як тільки вони починають платити проценти закладами, в них уже концентруються грошові заощадження і тимчасово незайняті гроші всіх класів. Дрібні суми, що самі по собі не здатні функціонувати як грошовий капітал, об'єднуються у великі суми і так виростають у грошову суму. Це збирання дрібних сум, як особливий результат банківської системи, необхідно відрізнити від її посередницької ролі між власне грошовими капіталістами і позичальниками” [6, с. 624].

Із вищенаведеного фрагмента Маркса випливає важливий висновок: банк – це не тільки установа-акумулятор вільних грошей, не тільки офіс, де можна позичити гроші, не тільки посередник на грошовому ринку, а передусім – фабрика, яка виготовляє кредити та інвестиції.

К. Маркс писав, що кредит, “що дає його банкір, може бути одержаний в різних формах, наприклад, вексялями на інші банки, чеками на них, відкриттям прямого кредиту, нарешті, – у банків, що мають право на випуск банкнот, – власними банкнотами банку” [6, с. 625].

Тут дослідник акцентує увагу на видах кредитних грошей: вексель, банкноти і чеки. Саме ці гроші творять або виробляють банки. Зауважимо, що нині до кредитних банківських грошей можна зарахувати (за певним підходом) електронні гроші і пластикові картки, однак в ХІХ ст. вони ще не з'явилися.

К. Маркс цитує влучний вислів Самюела: “Всі коливання в господарському житті вигідні для тих, хто розуміється на цьому” [6, с. 630]. І водночас формулює власну тезу: “У зв'язку з цією торгівлею грішми розвивається другий бік кредитної справи – управління капіталом, що приносить прибутки ...” [6, с. 624].

Слушними для дослідника сучасної банківської інвестиційної діяльності є ще й такі фрагменти з “Капіталу” К. Маркса:

1. “Могутність римлян була причиною їхніх завоювань, але ці завоювання знищили їхню могутність. Багатство – причина розкоші, а розкіш руйнує багатство” [6, с. 631].

2. “...Якщо висока норма прибутку і розширення підприємств можуть бути причинами високої ставки процента, то звідси аж ніяк не випливає, що процентна ставка є причиною високого прибутку” [6, с. 630].

3. “Якщо ставка процента піднялась дуже високо, то це тільки тому, що попит на грошовий капітал зростав ще швидше, ніж пропозиція, інакше кажучи, тому що з розширенням промислового виробництва розширилось ведення його на основі кредитної системи” [6, с. 631].

4. “...Дійсне розширення промисловості викликало посилений попит на позики...” [6, с. 631].

5. “...Норма прибутку є спільним джерелом процента і підприємницького доходу. Норма процента може залишити без зміни норму прибутку, але не підприємницький дохід” [6, с. 631].

Постає питання: що ж позичає банк клієнту – гроші чи капітал?

Ф. Енгельс у своїх додатках писав: “Якщо банк згоджується дати своєму клієнту позику просто під особистий його кредит, без гарантій з його боку, то справа ясна. Клієнт, безумовно, одержує певну за вартістю позику, як доповнення до його капіталу, яким він розпоряджався досі. Він одержує грошову позику в грошовій формі, тобто одержує не тільки гроші, але й грошовий

капітал. Якщо ж він одержує позику, видану під заставу цінних паперів тощо, то це – позика в тому розумінні, що йому дають гроші під умовою їх зворотної сплати. Але це не позика капіталу. Тому що цінні папери теж являють собою капітал, і до того ж на більшу суму, ніж позика. Отже, одержувач бере меншу капітальну вартість, ніж віддає в заставу, така операція аж ніяк не являє собою для нього придбання додаткового капіталу. Він здійснює операцію не через те, що йому потрібен капітал – він уже має його у своїх цінних паперах, – а через те, що йому потрібні гроші. Отже, тут перед нами позика грошей, а не капіталу” [6, с. 633].

По суті, те саме говорив і К. Маркс: “Оскільки купці і виробники можуть дати надійне забезпечення, попит на засоби платежу є просто попитом на те, що може бути переведене в гроші, оскільки ж цього немає, отже, оскільки позичка засобів платежу дає політикам не тільки *грошову форму*, але й *еквівалент*, в якій би то не було формі, якого їм не вистачає для платежів, оскільки попит на засоби платежу є попитом на *грошовий капітал*” [6, с. 663].

К. Маркс писав: “Удача і невдача однаково ведуть до централізації контактів...” [6, с. 636]. Це твердження стосується і банківського бізнесу. Німецький економіст у переконливій і образній формі висвітлює функціональні наслідки кредиту і кредитування:

1. “Кредит передає окремому капіталістові... абсолютно в певних межах розпорядження чужим капіталом і чужою власністю і вклади цією чужою працею”. “Кредит все більше надає цим небагатьом (особам – Л. К.) характеру чистих рицарів наживи” [6, с. 638].

2. “...Без кредитної системи не могла б розвинути кооперативна фабрика. Кредитна система, яка становить головну основу поступового перетворення капіталістичних приватних підприємств на капіталістичні акціонерні товариства, являє собою так само і засіб поступового більшого або меншого розширення кооперативних підприємств у національному масштабі”, а “кредит прискорює розвиток матеріальних продуктивних сил і створення світового ринку...” [6, с. 637].

3. “Притаманний кредитній системі двоїстий характер, з одного боку, розвивати рушійну силу капіталістичного виробництва, збагачення на експлуатації чужої праці, в систему найчастішого і найкоштовнішого азарту й шахрайства і все більше скорочувати кількість тих небагатьох, що експлуатують суспільне багатство; а з іншого – становити перехідну форму до нового способу виробництва; ця двоїстість і надає головним провісникам кредиту від Лю до Ісаака Перейри притаманного їм приємного “характеру мішанини шахрая і пророка” [6, с. 637].

4. “Банки починають передчувати біду, як тільки їхні клієнти почнуть платити більше векселями, ніж грошми” [6, с. 639].

Важливі методологічні думки висловлював К. Маркс про складові частини банківського капіталу: “Банківський капітал складається: 1) з готівки, золота або банкнот; 2) з цінних паперів. Ці останні ми можемо знов поділити на дві частини: торгові папери, тобто поточні векселі, для яких час від часу проходить строк і в дисконтуванні яких полягає власна діяльність банкіра; і публічні цінні папери, як наприклад, державні облігації, свідоцтва державної скарбниці, всякого роду акції, – коротше папери, що дають проценти, але істотно відмінні від векселів. Сюди можуть бути зараховані також іпотеки. Капітал, що складається з цих речових складових частин, поділяється знов-таки на капітал, вкладений самим банкіром, і депозити, які становлять його *banking capital* або позиковий капітал [6, с. 644].

К. Маркс погоджувався з тим, що “капітал банку складається з двох частин – основного капіталу (*invested capital*) і банківського або позичкового капіталу (*banking capital*). Останній утворюється трьома способами: прийняттям вкладів, випуском власних банкнот, виданням векселів [2, с. 625].

Зазначимо, що К. Маркс вживав два терміни “банківський кредит” [6, с. 644] і “банкірський кредит” [6, с. 645]. Яка відмінність між ними? Якщо за основу береться банк, то “банківський”, якщо – “банкір” – то “банкірський кредит”. Окрім того, К. Маркс застосовував термін “грошові підприємства”, яким називав банки [6, с. 655].

У К. Маркса знаходимо цілу низку положень-афоризмів, які стосуються грошово-банківської діяльності: “Неуцьке і безглузде банківське законодавство... може посилити ... грошову кризу. Але ніяке банківське законодавство не може усунути кризи” [6, с. 654].

“Люди, які ведуть діло на власний капітал, ще далекі від ведення операцій майже цілком за рахунок кредиту” [6, с. 657].

“Дивно взагалі, наскільки викривлюється зміст і форма всіх категорій політичної економії в цій кредитній тарабанщині грошового ринку” [6, с. 657].

“...Розвиток кредиту і колосальна концентрація грошово-позичкової справи в руках великих банків повинні вже самі по собі прискорювати нагромадження позичкового капіталу” [6, с. 659].

“З розвитком кредитної справи створюються великі концентровані грошові ринки..., які водночас є головними пунктами торгівлі цими паперами. Банкіри віддають у розпорядження зграї таких торговців величезні суми грошового капіталу публіки, і внаслідок цього росте це кодро ділків”. “Могутність Англійського банку виявляється в тому, що він регулює ринкову ставку процента” [6, с. 672].

“...В діловому житті є дуже серйозною подією, коли англійський банк у період пригніченого стану починає, висловлюючись поширеною мовою, підгвинчувати гайку, тобто піднімає ще більше ставку процента, яка вже стоїть вище за середню” [6, с. 672].

“Кредитна система, центром якої є так звані національні банки і великі торговці грішми та лихварі, що групуються навколо них, являє собою гігантську централізацію, і вона дає цьому класові паразитів казкову силу не тільки періодично спустошувати ряди промислових капіталістів, але й найнебезпечнішим способом втручатися в дійсне виробництво – і тим часом ця банда нічого не знає про виробництво і не має з ним нічого спільного. Акти 1884 і 1845 рр. є доказами зростаючої сили цих бандитів, до яких приєднуються фінансисти і біржові маклери” [6, с. 973].

“Порада банкіра для нього (торгівця – Л. К.) важливіша, ніж порада священника” [6, с. 973].

Методологічне значення для дослідження проблеми банківської інвестиційної діяльності мають думки К. Маркса про суть та роль “золотого запасу”:

1. “...Саме розвиток кредитної і банківської системи, яка, з одного боку, прагне поставити весь грошовий капітал на службу виробництва (або, що зводиться до того самого, прагне перетворити всякий грошовий дохід на капітал) і, з іншого боку, на певній фазі циклу зводить металічний резерв до такого мінімуму, що він уже неспроможний виконувати надані йому функції, – саме ця розвинута кредитна і банківська система і зумовлює надмірну чутливість всього організму” [6, с. 681–682].

2. “Центральний банк є вісь кредитної системи. А металічний запас, своєю чергою, – це вісь банку” [6, с. 682].

3. “Перетворення кредитної системи на монетарну систему є неминуче” [6, с. 682].

4. “Під час кризи виникає вимога перетворити зразу всі векселі, цінні папери, товари в банкові гроші, а всі банкові гроші, своєю чергою, на золото” [6, с. 682].

5. “Монетарна система – переважно – католицька, кредитна – переважно протестантська. Але кредитна система так само мало звільнилась від базису монетарної системи, як мало протестантизм звільнився від основ католицизму” [6, с. 688].

Висновки

Отже, розглянуті вище методологічні орієнтири ідеї та погляди А. Сміта, Д. Рікардо і К. Маркса на грошово-кредитну систему і банківську інвестиційну діяльність дають досліднику змогу чіткіше осмислити і сформувані методологічний інструментарій, виробити ефективні способи, підходи і принципи аналізу цієї актуальної проблеми для умов перехідної до ринку економіки.

Перспективи подальших досліджень

Висвітлені у цій статті теоретичні ідеї класичної школи політекономії є методологічними опорами цілої низки фінансово-інвестиційних проблем, а саме:

- розроблення ефективної моделі фінансово-інвестиційного супермаркета, який надаватиме клієнтам інноваційні послуги і, звичайно, робитиме це комплексно і своєчасно;
- пошук новітніх форм, методів та інструментів для активізації сприяння залученню іноземних та внутрішніх інвестицій;
- організація міжнародних бізнесових ярмарків інвестицій та нерухомості у маркетингових, рекламних та комерційних цілях.

1. Смит Адам. *Исследование о природе и причинах богатства народов*. – М.: изд-во соц.-экон. литературы, 1962. – 684 с. 2. Рікардо Давид. *Начала политической экономии и налогового обложения*. Сочинения, Т.1, – М., Гос. изд-во политической литературы, 1955. – 360 с. 3. Рікардо Д. *Высокая цена слитков – доказательство обесценивания банкнот*. – Сочинение, Т.2, – М., Гос. изд-во политической литературы, 1955. – С. 45–104. 4. Рікардо Давид. *Опыт о системе функционирования государственных займов*. – Сочинения, Т.2, – М., Гос. изд-во политической литературы, 1955. – С. 255–298. 5. Рікардо Давид. *Предложение в пользу экономного и устойчивого денежного образования, а также замечания о прибыли английского банка, поскольку она связана с интересами государства и собственников капитала банка*. – Сочинения, Т.2, – М., Гос. изд-во политической литературы, 1955. – С. 179–254. 6. Маркс К. *Капитал. Критика политической экономии*. – К.: Вид-тво політичної літератури України, 1982. – 932 с.